

INHOUDSTAFEL

- p1** Omgaan met verbale agressie
- p2** Ruitgedicht cursist Nederlands 2.3 - KHNB
- p3** Grundtvig? Wat is dat nu weer?
- p3** Korte activiteiten op het einde van een les, deel 1
- p5** Hoefsmederij: folklore of nog steeds actueel?
- p5** Gecombineerd Onderwijs CVO Elishout COOVI
- p7** Wereldleerkrachten: lesgeven in Zambia
- p8** Doorstroomproject: Tussentijdse evaluatie werking december 2009-augustus 2010
- p9** Na het CBE gaan nu ook de CVO's de gevangenis in
- p9** Diploma secundair onderwijs behalen?
- p10** Agenda!

Redactie
Daevy Amerlynck
Gökben Üner
Marleen Strubbe
Luc Verbrugge (CVO Lethas)
Ann De Schryver (CVO KHNB)
Katrien Dedobbeleer (CVO Elishout COOVI)
Lydia Trap (CVO Meise-Jette)
Martine Demunter (CVO Brussel)

Contactgegevens redactie:
Brucovo
Priemstraat 53 bus 221 - 1000 Brussel
Tel.02-5029996
www.brucovo.be - info@brucovo.be

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier.
Lay-out: www.beelzePub.com

Omgaan met verbale agressie

Vrouw roept aan de balie tijdens de inschrijvingen: VOLZET? Wat? Wat is dat hier nu voor iets! Ik moet een taalexamen doen voor het werk, u MOET me inschrijven!

DOOR **ANN DE SCHRYVER** (MET DANK AAN JEANINE BILLENS, EMIEL DE GELAS EN VERA JANSSENS VOOR HUN SUGGESTIES TER HERWERKING)

Herken je bovenstaande situatie of doet ze je denken aan andere onprettige incidenten die je meemaakte met studenten, klanten, collega's, ...? Niemand is graag de ontvanger van verbale agressie en het is dan ook van groot belang zo te reageren dat de agressiviteit niet escaleert, maar juist afneemt.

Agressie hoeft niet meteen te betekenen dat je luid uitgescholden wordt of dat iemand hysterisch begint te schreeuwen. Beledigende opmerkingen, hoe rustig ze ook uitgesproken worden, en minachtende blikken of gebaren, gelden net zo goed als vormen van agressiviteit.

In dit artikel vat ik samen wat we op het C.V.O. "Kamer voor Handel en Nijverheid Brussel" leerden over omgaan met verbale agressie en dit dankzij een bijzonder interessante bijscholing van de organisatie Crime Control (zie ook www.crimecontrol.be). Het betreft hier enkel de theoretische kant. Tijdens de bijscholing zelf is het uitvoeren van rollenspelen met een beroepsacteur minstens even belangrijk en leerrijk.

Twee soorten

Er zijn twee soorten agressie waarop je als "gewone mens" goed kan (leren) reageren: agressie uit stress en frustratie enerzijds en intimidatie-agressie anderzijds, d.w.z. bewust gebruikte agressie als een middel om je doel te bereiken. Reageren op bv. pathologische agressie is niet wat er in de bijscholing aangeleerd werd.

Het indelen van agressie in die twee soorten (frustratie-agressie en intimidatie-agressie) blijkt niet zo moeilijk en het vergemakkelijkt correct reageren, omdat er voor beide soorten vaste reactiemodellen zijn.

Frustratie-agressie: de agressor is emotioneel

In de uitspraak bovenaan dit artikel kan je vrij vlot "frustratie-agressie" erkennen. Het is voor de dame duidelijk belangrijk voor haar loopbaan dat ze zich kan inschrijven, misschien heeft ze al meer dan een uur aangeschoven, is ze te laat om haar kinderen af te halen en dan blijkt de klas volzet... Zo iemand wordt boos en reageert agressief uit frustratie en stress. Van groot belang als ontvanger

Brussel: smeltkroes van opleidingen

NEDERLANDSTALIG VOLWASSENENONDERWIJS IN BRUSSEL
ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE NEÉRLANDOPHONE

Voor alle info over ons divers opleidingsaanbod, zwemt u naar: www.brucovo.be

van de agressie is dat je goed **LUISTERT**: wat is het eigenlijke probleem? Vervolgens komt het erop aan de frustratie te **ERKENNEN**. Je laat merken dat je haar gehoord hebt en dat je begrijpt dat ze teleurgesteld of boos is, m.a.w. je gaat even mee in de frustratie. Een vriendelijk “Oei, dat is inderdaad niet prettig voor u” kan voldoende zijn. In de meeste gevallen zakt de agressie dan meteen en dat is van groot belang, want pas dan kan je oplossingen of alternatieven voorstellen. Zolang deze dame in haar frustratie zit, kan ze niet rationeel redeneren en luistert ze toch niet naar je goedbedoelde voorstellen. Een bv. kortaf geformuleerde reactie als: “Ja, sorry, maar het is nu eenmaal zo, vol is vol” kan bovenstaand incident gemakkelijk doen escaleren. Je moet voor ogen houden dat het ook voor jezelf het prettigst blijft als de agressie niet escaleert. Dus: merk je bij je gesprekspartner agressie uit frustratie of teleurstelling: luisteren, erkennen, oplossing zoeken of, volgens de eerste letters van deze 3 woorden: LEO.

Intimidatie-agressie: de agressor is rationeel

Zie je het voor je als ik een kandidaat-student beschrijf die voor je gaat zitten, nonchalant achterover leunt en zegt: “Ik kom me inschrijven voor een cursus Nederlands, zet me maar in niveau 3. En ik moet snel weg, want ik ben prof aan de universiteit, ik moet gaan lesgeven”. Je legt uit dat inschrijven niet kan zonder een mondelinge en/of schriftelijke test. Hij dringt aan, zegt dat die test in zijn geval echt niet nodig is en dat hem inschrijven nu toch niet zo moeilijk kan zijn (neerbuigend). Dit is intimidatie-agressie. Een eerste stap in correct reageren is de eventuele aanzet ertoe “professioneel te negeren”. Iemand komt met zijn ogen rollend op een balie af en zegt halfluid: “Het zullen hier ook wel racisten zijn zeker” of “Het is weer een vrouw”. Laat dit gewoon van je afglijden en begin

op dezelfde correcte manier met die persoon als met iedere andere. Je geeft hiermee aan: “Ik speel dit niet mee”. Blijft de intimidatie-agressie duren, ga dan vooral niet in discussie. Die discussie kan nl. eindeloos duren en haalt niets uit. Bij intimidatie-agressie is het van groot belang te onthouden dat de andere geen gezichtsverlies wil lijden en je dus nooit gelijk zal geven in een discussie. Het komt erop aan de persoon “tot de orde te roepen” op een manier waarbij hij /zij geen gezichtsverlies lijdt. Hierbij is juiste woordkeuze essentieel. Een “Ja, maar...” werd volledig afgeraden, omdat het een “nee” betekent. Wel goed zou zijn: “U wil inschrijven zonder test. Nu/Alleen, dat kan niet” (vriendelijk, maar kordaat). En dan formuleert u een keuze, liefst met een OF... OF... constructie en dus geen dreigement. Correct is: “Of u legt nu een test af, of ik kan u niet helpen”. Niet goed zou zijn: “Als u nu geen test aflegt, dan schrijf ik u niet in”. Met de of/of-constructie leg je de keuze bij de andere, die dan geen gezichtsverlies hoeft te lijden.

Dus: professioneel negeren/tot de orde roepen/een keuze geven (of...of...).

Nog enkele dingen die ik meedraag van de bijscholing:

- Hoe je dingen zegt en welke gebaren je gebruikt zijn twee niet te onderschatten aspecten van omgaan met agressie. Zo is een gebaar met de handpalmen van jezelf weg, dus naar de andere toe, ongeveer op borsthoogte, terwijl je bv. zegt: “Blijf kalm, meneer/mevrouw” olie op het vuur, zei men ons.
- Bij intimidatie is het niet goed recht tegenover de andere te blijven staan/zitten: de twee personen “botsen” dan, de blikken worden misschien dreigend, het wordt haantjesgedrag. Een pas achteruit zetten waarbij je licht naar buiten wegdraait (niet vol-

ledig) doet de agressie-energie van de andere in de leegte verdwijnen i.p.v. op jouw “muur” te botsen.

- Als je een situatie toch niet meer de baas kan, draag ze dan over aan een collega. Maar probeer vooral niet in het bijzijn van de klant de situatie al samen te vatten, draag gewoon over en laat de andere met een schone lei herbeginnen.

In bovenstaande samenvatting zijn de twee soorten agressie misschien erg zwart-wit beschreven. Er zijn zeker grensgevallen (bv. frustratie voorwenden en die blijven gebruiken als intimidatie). Ik hoop echter dat de lezer met dit artikel net als ik dankzij de bijscholing een stuk op weg geraakt om de twee soorten agressie van elkaar te onderscheiden en om gepast te reageren zonder zelf agressief te worden.

Ruitgedicht cursist Nederlands 2.3 KHNB

Gewelddadig
zonder macht
woedend op eenieder
ik ben het beu
We zijn gekwetst door geweld.
Wat is belangrijk voor onze maatschappij?
Gevoelens moeten onze prioriteit worden.
Onze toekomst zal veranderen.
een doel nastreven
verliefd op
verdraagzaamheid
(Frédéric)

Grundtvig? Wat is dat nu weer?

Sinds 2000 biedt Grundtvig via alerhande initiatieven volwassenen de mogelijkheid om hun kennis uit te breiden, hun vaardigheden te verbeteren en werksituaties vanuit een andere invalshoek te bekijken... Dit gebeurt door internationale samenwerking en uitwisseling.

Grundtvig was een Deense filosoof (alook auteur, onderwijzer, pastoor, ..) die tijdens zijn leven, tweede helft 19de eeuw, deze levensvisie reeds daadwerkelijk bij de Deense boeren omzette.

Grundtvig betekent zoveel als levenslang leren = LLL. Belangrijk bij deze initiatieven is dat niet enkel ALLE mensen die met volwassenenwerking bezig zijn, betrokken worden maar ook de 'leerders' zelf (=de doelgroep binnen de volwassenenwerking). Concreet betekent dit dat zowel personeel als leerders van CVO's, informatiediensten, vrijwilligersorganisaties, NGO's alook onderzoekscentra hiervoor in aanmerking komen.

Wij belichten hier twee projecten waarin Brusselse cvo's participeren:

- In augustus kreeg CVO Meise-Jette de goedkeuring om met 6 andere landen (Nederland, Denemarken, Noorwegen, Polen, Turkije en Spanje) met een leerpartnerschap van start te gaan. Gedurende twee jaar zal er informatie en ervaringen worden uitgewisseld. Alle partners zijn scholen of organisaties die taalcursussen aanbieden aan anders-taligen. Binnen het project 'Express & Connect' willen ze hieromtrent vernieuwende manieren ontdekken en uitproberen. CVO Meise-Jette wil ook bij het verwerven van de nieuwe taal het culturele aspect meer aandacht geven. Zingen, zowel in de moedertaal als in de nieuw te leren taal, zal één werkvorm zijn maar ook andere expressievormen, zowel verbaal als non-verbaal zullen aan bod komen. Naast een vijftal contactmomenten in de landen zelf, zullen alle partners contact houden en elkaar ondersteunen en motiveren via een ICT platform. CVO Meise-Jette hoopt dat dit alles kan resulteren in een mooie bagage van ideeën zodat we onze cursisten beter kunnen begeleiden en motiveren in hun leerproces.
- Talk@tive is een interactief project in het kader van Grundtvig tussen vijf centra voor volwassenenonderwijs

in België (Brussel - CVO Kamer voor Handel en Nijverheid Brussel), Finland (Laitila), Spanje (Murcia), Turkije (Kösk-Ayidin) en Zweden (Ostersund) die zowel virtueel (door gebruik van een online community) als 'life' (door te reizen en elkaar te ontmoeten) de discussie met elkaar aangaan rond de sociale thema's die Europa bezighoudt: immigratie, senior citizens, discriminatie en vooroordelen. De bedoeling is dat de studenten door middel van rollenspel, debat en discussie van gedachten wisselen, hun vrees om zich in de doeltaal uit te drukken overwinnen en op die manier hun spreekvaardigheid aanscherpen.

- Kriebelt het om meer te weten over de talrijke andere mogelijkheden van Grundtvig, ga even kijken op www.epos-vlaanderen.be. Renilde Reynders zal je ook met alle plezier antwoorden op je vragen.

Korte activiteiten op het einde van een les, deel 1

"Nog 5 minuten. Ik kan ze toch nog niet laten vertrekken. Maar nu met iets nieuws beginnen?"

DOOR ANN DE SCHRYVER, MET MEDEWERKING VAN LYDIA TRAP

De les is nog niet om, maar er is te weinig tijd om aan iets nieuws te beginnen. Hoe vul je die laatste 5 à 10 minuten zinvol in?

- We stelden deze vraag aan collega's en kregen zoveel reacties, dat we ze jullie in twee keer brengen. Hoewel de meeste suggesties niet strikt onder één specifiek taalaspect vallen, hebben we ze toch zoveel mogelijk gebundeld. In deze aflevering brengen we de voorstellen rond woordenschat en grammatica. In de volgende nieuwsbrief

staan jullie ideeën in verband met de vaardigheden (spreken, schrijven, ...).

- Hoewel de activiteiten in eerste instantie bedoeld zijn voor taalcursussen, is zeker een aantal suggesties onder "woordenschat" ook bruikbaar in andere vakken. In plaats van specifiek rond woordenschat te werken, kan het dan meer over de inhoud van bepaalde concepten uit de voorbije les gaan.
- Heel wat activiteiten hebben het prettige neveneffect dat ze ook de sfeer in de klas ten goede komen.

- Een aantal activiteiten kan uitgevoerd worden in twee rijen tegenover elkaar (of met binnen-buitencirkel met aangezichten naar elkaar) en de cursisten schuiven door, zodat ze steeds iemand anders tegenover zich krijgen.
- Voor de meeste activiteiten is er geen specifieke voorbereiding nodig.
- We hopen dat veel leerkrachten hier iets aan hebben en een grote dank u aan iedereen die een bijdrage leverde. Een te lange reeks namen om hier op te noemen, maar toch even expliciet Pascal Waegeneire vermelden voor de vraag die tot dit artikel leidde.

Woordenschat

- Woordketting laten maken met laatste en eerste letter van opeenvolgende woorden, al dan niet binnen een thema: bv. thema “wonen”: appartement - TraP – PlaatS – Studeerkamer ...
- Bij het thema van de les voor elke letter van het alfabet een woord vinden (eventueel met weglating van c, q, x, y). Dit kan klassikaal gedaan worden (het is goed voor de samenwerking in de klas voor alle letters iets te vinden, zeker als je zegt dat ze pas mogen vertrekken wanneer het alfabet uit is) of in groepjes. Bv. verkeer: aanrijding, botsing, centrum, doorrijden, ...; dieren: aap, beer, duif, ezel, ...
- De cursisten een woord laten noteren dat ze geleerd hebben, dat woord laten definiëren of een tegenstelling of voorbeeld laten geven en de anderen moeten het woord vinden. Dit kan in wisselende duo's. Je kan ervoor opteren liever via ja/nee-vragen een woord te laten raden dat jij zelf in je hoofd hebt. Idem voor één woord dat twee betekenissen heeft.
- Cursisten krijgen/kiezen een woord uit de voorbije les en schrijven in groepjes zelf een invulzin die ze afgeven. De leerkracht kan hiermee een oefening voor heel de klas maken tegen de volgende les. Of je laat er een “biep”-oefening op volgen: de cursisten lezen hun zin voor, zeggen “biep” in plaats van het woord, de anderen moeten het weggelaten woord vinden. Deze oefening kan ook voor bv. vaste voorzetselcombinaties uit een lijst die de cursisten kregen.

- Een (vrij) lang woord (eventueel van een thema) geven en laten zoeken welke andere woorden de cursisten ermee kunnen vormen (bv. landbouwer: blauw, blond, worden, rond, na, laden, ...).
- Een woordenreeks in de trant van “Ik ga op reis en ik neem mee” laten vormen. De volgende moet steeds de hele voorgaande reeks herhalen en iets toevoegen. Dit kan eventueel verplicht in combinatie met een adjectief (voor veel talen herhaal je dan ook de grammatica van het adjectief) of volgens een specifiek thema (fruit, groenten, schoolgerief, kampeengerief, ...). Dit spel kan aangepast worden voor zowat alle onderwerpen: “We zoeken een werkgever die ... is”, “Ik ga naar de garage, want de ... van mijn wagen is stuk”.
- Galgje bij een woord uit de les: elke fout geraden letter levert stukje van tekening van een galg op; als het woord niet snel genoeg geraden wordt, ben je “dood”.
- Pictionary: een woord laten tekenen, de klas moet het raden (kan ook weer in groepjes).
- Aan de cursisten vragen wat ze het mooiste/lelijkste/gekste/interessantste woord vinden dat ze die les geleerd hebben.
- Iedereen zoekt een adjectief dat bij hem/haar past en dat met dezelfde letter begint als zijn/haar voornaam (bv. “ik ben actieve Ann”). De klas somt op door steeds de vorige persoon te herhalen en zichzelf toe te voegen (“Dat is eerlijke Emma en ik ben ...”). Nuttig en goed voor de sfeer in de klas als je merkt dat cursisten elkaars voornamen nog steeds niet kennen.

Grammatica

- In een cirkel een balletje rondgooien: een infinitief zeggen, de cursist die het balletje vangt, geef de hoofdlijden en zegt een nieuwe infinitief. Dit kan ook voor andere werkwoordsvormen, of voor woordenschatherhaling, bv. tegenstellingen.
- Je kan nog even de vervoeging van een werkwoord op bord laten zetten.
- Herhaal kort iets: juiste lidwoord laten geven, meervoud, vraag stellen bij beklemtoonde zinscomponent in een zin die je geeft, ...
- De cursisten zelf een herhalingsvraag over de voorbije les laten stellen (kan ook voor woordenschat). Dit levert soms betere ideeën op dan wat je zelf kan bedenken.

Voor meer uitleg of voorbeelden bij bepaalde activiteiten:

ann.deschrijver@ua.ac.be

In onze volgende nieuwsbrief leest u meer tips...

Hoefsmederij: folklore of nog steeds actueel?

De opleiding hoefsmid van het CVO Brussel bestaat reeds meer dan honderd jaar en is nog steeds in trek. Door het succes van de professionele en de recreatieve paardensport is het beroep van hoefsmid nog steeds actueel. Je zou het bijna kunnen onderbrengen bij de knelpuntberoepen want er is zeker geen overschot aan goed opgeleide hoefsmiden.

De opleiding

Meesterhoefsmid is een, door de overheid, erkende opleiding. Het is een volledige opleiding waarbij de cursist leert om zelf een hand gesmeed hoefijzer te maken of om een fabrieksijzer aan te passen aan de hoof van het paard. De cursus is praktisch gericht, met een theoretische basis over de samenstelling, de groei en de werking van de voet.

Belang van de hoefsmid

Iedere paardenliefhebber kent de spreuk "No foot no horse". De hoeven van een paard dragen dagelijks een gewicht van 600 à 700 kilo. De voorhoeven krijgen hierbij het grootste lichaamsgewicht (3/5 van het totale paardengewicht) te torsen.

Hoewel de hoeven van een paard gemiddeld slechts 7 à 10 mm per maand groeien en er 12 maand nodig is om een totaal nieuwe hoof te ontwikkelen, dient een paard regelmatig bekapt en beslagen te worden. De hoefsmid speelt een belangrijke rol bij het voorkomen van ongemakken, peesontsteking, misvormingen en hoofziekten bij het paard. Hij kan ook corrigerend ingrijpen.

Het beslagen van het paard in beeld.

Zie meer beelden over hoefsmederij op onze website www.brucovo.be

Gecombineerd Onderwijs CVO Elishout COOVI

Een interview met Mia Goossens - coördinator project gecombineerd onderwijs opleiding Openbare besturen CVO Elishout COOVI

Wat is gecombineerd onderwijs?

Gecombineerd onderwijs is een combinatie van afstands-onderwijs (e-learning) en contactmomenten (klassiek onderwijs). Cursisten volgen les en daarnaast studeren zij online. Afstands-onderwijs wordt mogelijk gemaakt door het gebruik van een elektronische leeromgeving. Hier vinden de cursisten online interactief oefenmateriaal, filmmateriaal, leerpaden, links enzovoort.

Gecombineerd onderwijs is interactief onderwijs waarbij de lesgever coach is, de cursisten actief participeren en directe feedback krijgen en op eigen tempo kunnen werken. Zo kunnen zij hun studie beter combineren met hun werksituatie.

Hoe wordt het praktisch georganiseerd?

We zijn in 2008 kleinschalig gestart met het gecombineerd onderwijs, afhankelijk van de uitbreiding van de know how bij de lesgevers en van de vraag van de cursisten hebben we het aanbod verder uitgebreid. De directie heeft de mogelijkheid geboden aan de lesgevers om bijscholing te volgen. De

overheid verstrekt criteria waaraan gecombineerd onderwijs moet voldoen en beoordeelt de kwaliteit van het aanbod.

CVO ELISHOUT COOVI gebruikt DOKEOS als elektronische leeromgeving. Om te vermijden dat cursisten die geen PC en / of internetaansluiting hebben, uit de boot zouden vallen is er een openleercentrum op de campus. In het openleercentrum kunnen cursisten gebruik maken van PC's, software en van een internetaansluiting.

De lesgevers bepalen het percentage afstands-onderwijs, dienen een aanvraag in tot organisatie van het gecombineerd onderwijs en maken vervolgens de leermiddelen aan. De technische ondersteuning, het beheer van de elektronische leeromgeving en van het openleercentrum, gebeurt door de ICT-coördinator.

Het ontwikkelen van het leermateriaal voor de leeromgeving en de didactische aanpak is de verantwoordelijkheid van de individuele lesgever. Lesgevers wisselen onderling ervaring en know how uit.

Wat zijn de bevindingen mbt het proefproject Openbare besturen?

Naar analogie met het project gecombineerd onderwijs in de opleiding Hotel- en cateringmanagement in 2009 – 2010 hebben we dit jaar een project gecombineerd onderwijs voor de opleiding Openbare besturen. Hierbij wordt het percentage afstandsonderwijs opgetrokken tot 50 of zelfs 75 procent. De doelgroep van de opleiding zijn ambtenaren of cursisten die zich wensen te verdiepen in het recht en in het beheer van overheidsinstellingen. Deze opleiding was de pionier in het centrum op het vlak van e-learning maar extra ondersteuning is meer dan welkom. De extra ondersteuning gaat voor 10 % naar de ICT-coördinator die zal zorgen voor het technische aspect. De andere middelen worden ingezet voor het opzoekwerk, het aanmaken van materiaal voor de leeromgeving en het opstarten van een netwerk voor uitwisseling van expertise. Meer in het bijzonder gaat het om de creatie van een platform waar vertegenwoordigers van het afnemend veld (de lokale besturen) en van andere CVO's of instellingen die de opleiding aanbieden kunnen samenwerken. Op dit platform kan materiaal samen ontwikkeld worden. Het platform verzekert ook een structurele samenwerking op langere termijn dan alleen maar de looptijd van het project. Tegelijk kan de aanwezigheid van actoren uit de sector op inhoudelijk vlak belangrijk zijn. Dit project kan de opleiding inhoudelijk versterken.

Het project loopt sedert september, uit onze eerste enquêtes blijkt dat de meerderheid van de cursisten gewonnen zijn voor afstandsonderwijs en ook over de verhouding afstandsonderwijs – lesmomenten zijn de cursisten door-

gaans tevreden. De lesgevers

doen extra know how op en zijn gelukkig met de extra ondersteuning.

Vooraf het optrekken van 25 % naar 50 % of 75 % vraagt een inspanning: je hebt veel

GETUIGENIS

F. BILLIET - CURSISTE GECOMBINEERD ONDERWIJS OPENBARE BESTUREN:

Ik had reeds de lerarenopleiding gevolgd bij Elishout en ik wou bijkomende vakken gaan studeren. ik ben leerkracht Nederlands voor anderstaligen, ik ben ook toezichtster in een gemeenteschool waar ik coördinator ben voor de vakantieopvang. ik koos zelf de opleiding te volgen. het is een zeer interessante opleiding, je leert er veel bij, ook voor het alledaagse leven. Gecombineerd onderwijs heeft volgens mij voor en nadelen. Voordelen : de verplaatsing en je kan je werk zelf programmeren. nadelen : er is veel minder persoonlijk contact zowel met de docenten als met de medestudenten. als ik avondonderwijs volg, is het ook een beetje om andere mensen te ontmoeten, volledig afstandsonderwijs zou ik dus niet volgen.

interactief materiaal nodig en ook variatie in het aanbod. Je moet leerinhouden selecteren en ze vervolgens omzetten in leerpaden, in oefenmateriaal, je denkt na over een valide vorm van evalueren en over de manier waarop je kan coachen. Het online ter beschikking stellen van vragen en vervolgens de antwoorden door cursisten laten posten in de ELO elektronische leeromgeving kan je m.i. bezwaarlijk e-learning noemen. Er is een rijke leeromgeving nodig met een weloverwogen afgebakend geheel aan leerinhouden die integraal op afstand kunnen worden verwerkt. Deze leerinhouden worden gegoten in leerpaden. Je ondersteunt het leerproces met filmmateriaal, forum, wiki, chat, oefeningen met onmiddellijke commentaar, als je kwaliteitsvol afstandsonderwijs wilt aanbieden. Kortom je bent in interactie met de cursist doorheen het hele leerproces, en je volgt de cursist op. Het project brengt met zich dat lesgevers in dit hele proces ondersteund worden.

Voor het volledige interview met Mia Goossens over gecombineerd onderwijs surf u naar www.brucovo.be

Ook andere centra gebruiken reeds gecombineerd onderwijs voor tal van opleidingen o.m. voor specifieke lerarenopleiding, HBO Informatica, bakkerij-slagerij, HBO gids, Hotel, Frans, Engels, NT2, Grieks, Spaans, ...

Meer info in het opleidingsplan van Brucovo, op www.brucovo.be (beschikbaar vanaf 31 oktober !)

Wereldleerkrachten: lesgeven in Zambia

'Het doel van alle ervaringen is de werkelijke waarde der dingen ontdekken' - J. Krishnamurti

DOOR EVELYNE VAN DIEREN — CVO LETHAS

Ervaringen, veraf of dichtbij verrijken ons binnen de klas en erbuiten.

Lethas CVO gaf me de mogelijkheid loopbaanonderbreking te nemen om wat verder weg ervaring te gaan opdoen. Ik vertrok voor twee jaar naar Lusaka, Zambia.

Samen met 6 zusters van Don Bosco, vier vrijwilligers en meer dan veertig Zambiaanse medewerkers zetten we ons dagelijks in voor kansarme kinderen. Ikzelf gaf sport en algemene vakken, begeleidde de leerkrachten, was de rechterhand van de directrice (heeft niet lang geduurd omdat ik niet genoeg geduld en tact had om met de corrupte en oneerlijke wanpraktijken van het Ministerie van Onderwijs om te gaan!), hield de bibliotheek open, gaf lessen Engels en hygiëne aan volwassenen en begeleidde een aantal kinderen ook van meer nabij.

Ik was ingelicht, voorbereid en bewust dat armoede in al zijn facetten aanwezig zou zijn. Maar wat ik daar zag, al mijn ervaringen ten spijt had ik niet kunnen voorzien.

Wat voor ons vanzelfsprekend is, is hier een groot voorrecht. Kijk om je heen en stel je voor; 5 mensen op de 10, leeftijd buiten beschouwing die niet kunnen lezen of schrijven. 60 % van de bevolking jonger dan 20 jaar! Een hele generatie sterft uit ten gevolge van AIDS. Kinderen blijven weg uit school om voor zieke en stervende ouders

te zorgen. De impact van AIDS op deze kinderen is complex en veelzijdig.

De drama's zijn bittere realiteit, de tragedies talrijk. Het dagelijkse uitdelen van eten op school, heeft me diep geraakt. Ik was geschokt te zien dat kinderen vechten voor een handvol maïs. Hongerige blikken op jonge gezichten.

Onze school lag in Makeni, één van de buitenwijken van de hoofdstad waar jaarlijks cholera huishouden houdt. Veel ngo's voeren informatiecampaagnes die niet afgestemd zijn op de inwoners van deze buurten. Hoe kun je nu verwachten dat ze hun water koken als ze nog geen geld hebben om steenkool te kopen om hun maaltijden op warm te maken.

Het is de taak van de overheid de oorzaak van het probleem aan te pakken door rioleringen te leggen en vuilophaling te organiseren. Maar zij doen niets.

Net als onze school die de middelen noch de infrastructuur heeft om aan 800 leerlingen onderwijs te geven.

Het vergrootte in ieder geval mijn begrip voor de leeromgeving van waaruit sommige van onze cursisten komen.

Onwetende, niet getrainde en weinig gemotiveerde leerkrachten voor wie tekenen en creativiteit niet 'leren' is waardoor zesjarigen die nog nooit een potlood hebben vastgehouden al onmiddellijk letters moeten beginnen schrijven.

Dat 1/3de van onze leerlingen hun naam op het einde van het tweede leerjaar nog niet kon schrijven, kon de leerkrachten er niet te brengen eens iets anders te proberen.

Studenten, primussen in het klakkeloos overschrijven. Zo kwam ik een klas binnen waar ze een ingewikkeld diagram over de maans- en zonsverduistering aan het overtekenen waren. Toen ik vroeg naar de beweging van de maan, aarde, en zon konden noch de leerlingen noch de leerkracht me wijzer maken, laat staan een zonsverduistering uitleggen.

Een wiskundeleraar die beweerde dat 5: 0 twee mogelijke antwoorden heeft, 5 en 0.

De leerkrachten waren als persoon echt toffe, moedige mensen maar professioneel liet het meestal te wensen over.

Diegenen van goede wil hadden te weinig intellectuele bagage. Een die enkelingen die zich inzetten om vernieuwde lesmethodes te begrijpen, implementeerde ze dan vreselijk traag of niet.

Doordat ik merkte dat de leerkrachten niet voldoende uit hun leerlingen konden halen, besloot ik meer in handen

van de leerlingen te leggen. Zo organiseerden we samen, met succes en motivatie spellingcompetities.

Geconfronteerd met de bredere realiteit voelde ik me soms enorm machteloos. Tijdens de betere dagen merkte ik een trage evolutie in de goede richting. Op andere dagen zag ik enkel de kloof tussen arm en rijk verbreden en de toekomstkansen voor onze studenten verminderen.

Vrijdagavond, sloten we de week in het weeshuis af met een film. We keken naar een film met Angelina Jolie, waarin ze wordt aangevallen door een haai. Die krijgt van haar een stamp op z'n snoet, waarna het beest gewond verdwijnt. Ik vertel hen dat zoiets fictie heet, omdat je niet zomaar een haai een draai tegen zijn oren kunt geven en daarmee wegkomt, zelfs niet als je Angelina Jolie heet. Hm, ze begrijpen en geloven mij. Een paar scènes verder in de film zien ze een skyline met wolkenkrabbers van honderd verdiepingen hoog. Ik zeg hen dat dit géén fictie is, maar dat die gebouwen wel degelijk bestaan. En de leerlingen geloven me niet.

Het was een verrijking voor mezelf als leerkracht maar ook persoonlijk

groeide ik door ontmoetingen, door dagelijks mee te leven.

De leefomstandigheden waren niet altijd evident. Hoe ga je om met een cobra die net samen met jou de douche in wil, je in een overvol busje bij 35 graden alweer een kind op je schoot krijgt, de zoveelste stroompanne meemaakt, elke dag hetzelfde eet, slaapt met vlooien in je matras.

Het was enig. Als ik denk aan de meisjes van het weeshuis, het luisteren naar hun geheimen, dromen en eenvoudige verhalen die ze vertelden van op hun bed. Als ik mij de vele mooie gezichten voor de geest haal. Zaterdagmiddag, haren vlechtend onder een mango-boom. Als ik denk aan de buschauffeur die blijft wachten tot een passagier zijn vergeten gsm teruggehaald heeft van thuis en niemand van de overige passagiers daar ongedurig van wordt. Heerlijk om te denken aan het prachtige Afrikaanse licht. En een heel jaar lang teenslip-pers te dragen.

Doorstroomproject: Tussentijdse evaluatie werking december 2009-augustus 2010

Het NT2-Doorstroomproject werd in het leven geroepen door het bestuur van het Brussels Consortium Volwassenonderwijs met het oog op de ondersteuning van de begeleidings- en doorstroomwerking van de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en het centrum voor basiseducatie (CBE) en met de bedoeling om die verder uit te bouwen. De doelgroep die men voor ogen heeft, is die van de andersstaligen die Nederlands volgen aan de betrokken centra aka de NT2-cursisten. De opzet is dus om deze specifieke groep beter te informeren over de opleidingsmogelijkheden en diens inschrijvingsvoorwaarden binnen de centra en hen op deze manier vlotter te doen doorstromen naar hogere levels

NT2 en naar andere (beroepsgerichte) opleidingen binnen de centra. Na negen maand werking is het doorstroomproject aan zijn eerste tussentijdse evaluatie toe. Hierin werden de beschikbare cijfergegevens geanalyseerd, de resultaatverbintenissen met de deelnemende centra doorgelicht, knelpunten gedetecteerd en werd het project financieel gescreend. Deze evaluatie dient effectief tot leereffecten te leiden en dit in functie van remediëring in het najaar 2010 en van de continuering in 2011 (voorstellen van wijzigingen van werkmethodes en procedures, het voorzien van bijscholing, het ontwerpen van een uniforme database, het uitbreiden van partners/intermediairen).

Met de bezoeken van de toeleidingsagenten aan de NT2-klassen werden zo een 3500 cursisten geïnformeerd en hiervan hadden een 10 procent nood aan meer informatie en/of begeleiding. Deze groep van de geïnteresseerden bestaat net iets meer uit vrouwen als uit mannen, van boven de 26 jaar, met een andere als de Belgische nationaliteit. Een groot percentage is werkloos en volgt Nederlands op een niveau richtgraad 2. Voor wat betreft de studie-achtergrond, valt op dat een grote groep van de geïnteresseerden (44%) hooggeschoold is (bachelor of master), bijna 40 procent een diploma secundair heeft behaald en zo een 16 procent een diploma van lager secundair onderwijs heeft als hoogst behaalde diploma. De interesse gaat voornamelijk uit naar de HBO-opleidingen (o.a. Specifieke Lerarenopleiding, Boekhouden, Informatica), gevolgd door de technische en beroepsopleidingen op secundair niveau (o.a. Kinderzorg, Personenzorg, Keuken, Kantoor).

Wat uit de evaluatie naar voren kwam laat onder andere zien dat het voor de drie toeleidingsagenten (Khadija Bouarga, Sylvie De Clerck en Bieke Deloof), specifiek aangeworven om deze missie te volbrengen, geen evidente job is. Tijdens

de uitvoering van hun taak worden ze geconfronteerd met praktische problemen als veel verplaatsingen van lesplaats naar lesplaats binnen Brussel en de rand, wachtlijsten voor opleidingen (aan CVO's en bij VDAB) waar veel interesse voor is, de soms hoge werkdruk door het groot aantal geïnteresseerden en de confrontatie met specifieke problematieken als die van de mensen zonder papieren. Maar gelukkig ervaren de drie toeleidingsagenten deze opdracht als een interessante uitdaging, waaruit ze zowel op persoonlijk als op professioneel vlak veel voldoening uithalen.

CONTACTGEGEVENS TOELEIDINGSAGENTEN

Khadija Bouarga, verantwoordelijke voor CVO Lethas, tel. 02 546 2268, email. Khadija.bourqa@brucovo.be

Bieke Deloof, verantwoordelijk voor CVO KHNB, CVO Taalleergangen, CVO Meise-Jette, tel. 02 503 0296, email: Bieke.deloof@brucovo.be

Sylvie De Clerck, verantwoordelijk voor CVO Brussel en CBE Brusselleer, tel. 02 528 0950, email: sylvie.declerck@brucovo.be

Na het CBE gaan nu ook de CVO's de gevangenis in

Na een jarenlang engagement van CBE Brusselleer zijn nu ook CVO's aan zet in de Brusselse gevangnissen.

Op 20 april 2010 startte CVO Lethas met een cursus 'Nederlands aan anderstaligen' in de gevangenis van Sint Gillis. Na een screening door het Huis van het Nederlands werden de eerste uren NT2 in de gevangenis van Sint-Gillis een realiteit.

Op 5 juli 2010 werden de eerste deelcertificaten uitgereikt. We zagen fiere, blije en zenuwachtige gezichten bij de cursisten en natuurlijk een stralende leerkracht.

CBE Brusselleer engageert zich al vele jaren in de gevangenis van Sint-Gillis en Vorst. Op 16 september starten ze opnieuw met een groep 'Lezen en schrijven'.

Begin november start CVO Elishout COOVI met een opleiding 'Basis keuken' in de gevangenis van Sint-Gillis.

Vanaf februari 2011 zullen dubbel zoveel opleidingen plaatsvinden, nl. initiatie informatica, Frans (beide CVO Meise-Jette), NT2 (CVO Lethas), maatschappelijke oriëntatie + sollicitatietraining (CBE Brusselleer en VDAB-RDB) naast de bestaande opleidingen.

Meer nieuws in onze volgende nieuwsbrief!

Diploma secundair onderwijs behalen?

Nieuwe gemeenschappelijke opleidingen vanuit CVO Elishout COOVI én CVO Brussel

Volwassenen die alsnog een diploma secundair onderwijs willen behalen, kunnen dat doen in het kader van het tweedekansonderwijs (TKO). Ze moeten dan zowel een algemeen gedeelte ('algemene vorming') als een vakspecifiek gedeelte volgen. CVO Brussel biedt in Brussel al jaren het gedeelte 'algemene vorming' aan.

Vanaf dit schooljaar organiseert ook CVO Elishout COOVI een aanbod in het vakspecifieke gedeelte, dat kan gecombineerd worden met het gedeelte 'algemene vorming' van CVO Brussel. Het gaat daarbij om de BSO3-opleidingen 'grootkeukenverantwoordelijke', 'kok', 'keukenverantwoordelijke', 'traiteur-banketaannemer' en de TSO3-opleiding 'farmaceutisch technisch assistent'.

Meer informatie:

www.cvobrusseel.be

(Daar vindt u ook de vakspecifieke richtingen die CVO Brussel aanbiedt.)

www.elishout.be/avondschool

AGENDA!

VERTELPROJECT NEDERLANDS VOOR ANDERSTALIGEN: "SUPERMUIS"

Supermuis en andere verhalen waar muziek in zit: een muziek- en vertelprogramma met als rode draad: je bent wie je bent, samen sterk

Verhalen zijn van alle tijden en alle culturen, net als liedjes. Vertellen en zingen is leuk, ernaar luisteren ook en echt niet alleen als je klein bent.

Speciaal voor NT2-leerders maakten Vera Janssens en Hilde De Wandeler (allebei al jarenlang enthousiast NT2-leerkracht aan het CVO-Kamer voor Handel en Nijverheid Brussel) een muzikaal verhalenprogramma in vrij eenvoudig Nederlands (vanaf niveau eind 1.2. of 2.1.).

Grappige verhalen, ontroerende verhalen, verhalen die je aan het denken zetten. Een beetje zoals het leven zelf dus. Voeg daarbij nog een aantal Nederlandstalige muzikale pareltjes en geniet ervan!

Per voorstelling (70 minuten) vragen wij € 222. Dit dekt vervoerskosten en uitgaven voor decor, attributen, muziekinstrumenten, technische ondersteuning...

SABAM moet door de school zelf betaald worden. Er is didactisch materiaal om de voorstelling in de klassen voor te bereiden.

Jullie zorgen voor een zaal (max. 100 personen) met goede akoestiek en wij voor de rest!

Vera Janssens en Hilde De Wandeler

Contact:

www.nt2verhalen.be, info@nt2verhalen.be,

gsm via Vera Janssens: 0473/899.744

TT JAMES ENSOR ONTMASKERD + WANDELGIDS 'JAMES' STRAPATSEN'

2010 is het Ensorjaar: het is 150 jaar geleden dat James Ensor geboren werd, en dat wordt zowel in Oostende als in Brussel gevierd.

De tentoonstelling 'Ensor ontmaskerd'

loopt vanaf 7 oktober (tot 13 februari) in het Cultuurcentrum - ING, Koningsplein, 1000 Brussel. In "Ensor ontmaskerd" worden tekeningen en schilderijen met elkaar geconfronteerd om zo de denkwereld van de eigenzinnige kunstenaar en het ontstaansproces van zijn meesterwerken te verduidelijken.

De Erfgoedcel Brussel ontwikkelde ook het boekje 'James' strapatsen - Brussel'. Die wandelgids bevat een Ensor-geïnspireerd parcours doorheen de Brusselse binnenstad. De ontdekkingstocht bevat opdrachten en informatie over kunst, politiek, geschiedenis in en van Brussel. De wandelgids is gemaakt op maat van gezinnen met kinderen, maar is ook bruikbaar voor een wandeling met de klasgroep of voor een ontdekkingstocht in Brussel.

Meer informatie: www.erfgoedcelbrussel.be/product.php?prodid=318&catid=&catid=41D=NL.

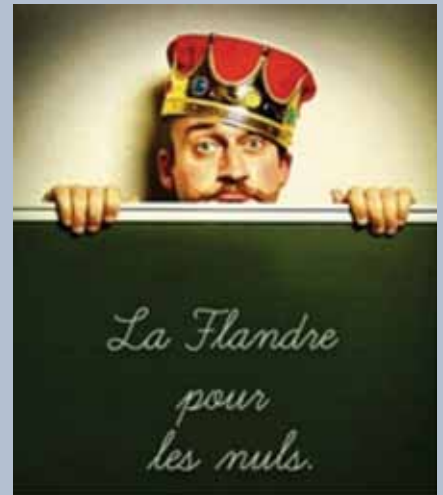
Boekjes bijbestellen kan op erfgoedbrussel@vgc.be

STAND-UPCOMEDIAN BERT KRUISMANS OP KRUISTOCHT IN BRUSSEL EN WALLONIË: "LA FLANDRE POUR LES NULS"

Stand-up comedian Bert Kruismans, in Vlaanderen reeds bekend van "België voor beginners", waagt zich in Brussel en Wallonië aan "La Flandre pour les Nuls". Deze voorstelling in het Frans, "bien sûr" is het fictieve verhaal van een persoon die in opdracht van de Vlaamse dienst voor toerisme bij onze Franstalige landgenoten promotie maakt voor Vlaanderen. Maar al snel blijkt dat hij tegelijk op zoek is naar een vrouw. En Koning Albert komt ook ter sprake. Op Kruismans' site kan je onder "video" trouwens zien dat Koning Albert de show aanprijst.

Geen integratiecursus, maar wel een onderhoudende kennismaking met "les flamouches" en met grappen over zowel Vlamingen als Wallen. Een vredelievende "kruistocht" dus.

Bert Kruismans zou Bert Kruismans niet zijn zonder grondige voorbereiding: hij leerde eerst de Franstalige humorescène kennen en bracht meerdere try-outs. Op het Festival International du Rire de Rochefort, waar hij in 30 jaar als eerste Vlaming optrad, won hij de Prix des Cafés-théâtres.

Bron foto: <http://www.brusselnieuws.be/artikels/cultuur/la-flandre-pour-les-nuls-bert-kruismans-over-de-taalgrens>

Nog tot half maart te zien op meerdere locaties. Speellijst via www.kruismans.com

BIJT IN BRUSSEL DAG donderdag 9 december

In Brussel volgen duizenden anderstaligen een cursus Nederlands. Toch zuchten ze vaak: "In Brussel spreekt iedereen Frans, wij kunnen ons Nederlands niet oefenen!". Voor hen kan het een oplossing zijn om, naast hun lessen Nederlands, een interessante cursus of activiteit in het Nederlands te volgen, in de Brusselse vrijetijdssfeer. Op die manier oefenen ze hun Nederlands in een ontspannen context én komen ze in contact met Nederlandstaligen. Het is dan ook het kerndoel van de Bijt in Brussel Dag: **de doorstroom van een anderstalig publiek naar het Brusselse Nederlandstalige vrijetijdsaanbod bevorderen.**

Met dit doel organiseren het Huis van het Nederlands Brussel en Onthaal en Promotie Brussel voor de vier-

de keer de **Bijt in Brussel Dag**, de dag van de cursist Nederlands, op **donderdag 9 december 2010**.

Met 6 deelnemende gemeenschapscentra als uitvalsbasis, presenteren heel wat culturele organisaties die dag hun programma en laten anderstalige cursisten **gratis proeven** van de meest uiteenlopende activiteiten, in het Nederlands uiteraard. Naast creatieve workshops, stadswandelingen, sportieve activiteiten en museumrondleidingen staan er ook theater, film, muziek en conversatietafels op het programma.

Voor meer informatie zie www.huisnederlandsbrussel.be

Vrijwilligerswerk voor anderstaligen!

Vrijwilligerswerk is er ook zeker voor anderstaligen! Dit is één van de beste manieren voor een cursist om Nederlands te leren. Brochures en boekjes met 'vacatures' voor je cursisten zijn gratis te bestellen via de site (snelle levering).

Kijk op www.vrijwilligerswerk.be

Brusselse nocturne

Elke donderdagavond is er de 'Brussels Museums Nocturne', en staan ten minste vijf musea op het programma die s'avonds (tot 22u.) kunt ontdekken in een gezellige sfeer. Je kunt ook deelnemen aan allerlei activiteiten en workshops in de (meer dan 50!) musea:

<http://nocturnes.brusselmuseums.be/nl/>

AGENDA!

OPROEP Digitale week: wij zoeken leerkrachten die willen meewerken!

De Digitale Week in Vlaanderen is een jaarlijks initiatief van LINC vzw.

De Digitale Week plaatst de 'digitale kloof' in de kijker. Van **26 februari tot 4 maart** organiseren plaatselijke organisaties in heel Vlaanderen laagdrempelige activiteiten waarbij het gebruik van multimedia centraal staat.

LINC vzw wil via deze week het aanbod aan educatieve initiatieven, die gericht zijn op een kwaliteitsvol gebruik van internet en computer, bekend te maken. Door tijdens de Digitale Week de activiteiten van lokale organisaties in de kijker te zetten, vindt een nieuw publiek de weg naar bestaande initiatieven. Dit gebeurt o.m. door proeflessen, workshops, enz. Deze activiteiten zijn steeds gratis voor alle deelnemers (of zéér goedkoop)

Brucovo zal de activiteiten in Brussel coördineren en zoekt leerkrachten / medewerkers van de centra, die op een creatieve en originele manier 'iets met informatica en computers' willen doen voor een groot publiek. Wij zoeken niet enkel ICT-leerkrachten, maar alle lesgevers in de Brusselse centra kunnen een insteek doen (vanuit hun vakgebied)!

Voor meer informatie over de campagne, infodagen en partnerschap kijk je op www.digitaleweek.be

of neem rechtstreeks contact met Brucovo (info@brucovo.be).

SPAANSE UITWISSELINGSWEEK

CVO Elishout nodigt haar partnerschool IES Vaguada de la Palma uit naar Brussel voor een Spaanse uitwisselingsweek (van **15 t/m 18 nov**). De hotelscholen organiseren samen verschillende culturele en culinaire activiteiten. Ga mee op Spaanse wandeling of kijk naar het kookduel tussen een Belgische chef en een chef uit Salamanca. Geniet van verrassende hoppas geserveerd met Elishout bier of van een compleet Spaans menu.

Spaans menu en wijn inbegrepen: 32 euro
meer info over andere activiteiten via website
Tel: 02/5267625 E-mail: lieve.thollebeek@vgc.be
<http://www.elishout.be/cvo>

Reserveren is verplicht

BOEKENTIP 'Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij.'

Auteur, komiek en theatermaker Joost Vandecasteele.
© Chris Van Houte

De Debuutprijs 2010 - de prijs voor de beste debuutroman van een Vlaamse auteur - gaat dit jaar naar Brusselaar Joost Vandecasteele voor zijn roman 'Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij.'

Joost Vandecasteele (1979) is niet alleen schrijver, maar ook komiek en theatermaker. Zo was hij actief in het theatercollectief Abattoir Fermé tot 2009.

Volgens de jury was 'Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij' het beste van twaalf debuten uit 2009. "Omdat Vandecasteele de krachtigste, indringendste stijl heeft van deze debutantenlichting én ook een uitgesproken nieuwe stem vormt," klinkt het in het verslag van de jury.

Het winnende debuut is een bundel van tien verhalen beïnvloed door "labyrintische computergames en pulserende sciencefiction. [...] Vandecasteele beschrijft een werkelijkheid die harder, rauwer, intenser, grappiger, geiler en echter is dan in de onze. In deze extreem verstedelijkte realiteit doen de personages hun best mens te blijven in een almaar onmenselijker omgeving. Het zijn verhalen over overleven in een vijandige metropolis, omgaan met excessief geweld, ongebreidelde consumptie, leven in een shopping mall, rebellie en irritante exen."

'Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij' werd eerder genomineerd voor de Academica Debutantenprijs 2010 en de Selexyz Debuutprijs. Ondertussen bracht Vandecasteele zijn tweede roman 'Opnieuw en opnieuw' uit.

PRIJS VRAAG!

We geven onze trouwe lezers de kans om het nieuwe geprezen boek van **Joost Vandecasteele 'Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij.'** te winnen!

Beantwoord de volgende vraag en win:

Hoeveel cursisten zijn er in de 9 Brusselse Centra voor Volwassenenonderwijs en Centrum voor Basiseducatie?

a. Minder dan 10.000	c. Tussen 10.000 en 15.000
b. Tussen 20.000 en 25.000	d. Meer dan 25.000

Stuur jouw antwoord naar info@brucovo.be en win!